

lv

Eiropas Savienības
reģionālā politika

info regio

| Nr. 16 | maijs 2005 |

panorama

Veiksmīga pieredze

reģionālajā attīstībā

Saturs

Veiksmīga pieredze *reģionālajā attīstībā*

Veiksmīgas pieredzes skolā

Bieži dzird sakām, ka struktūrfondu darbības īstenošana ir «Kopienas pievienotās vērtības» pamats. Tas īpaši attiecas uz veiksmīgu pieredzi, ko fondu pārvalde ir iemācījusies gūt laika gaitā, no viena plānošanas perioda līdz nākamajam, kā arī pateicoties pieredzes apmaiņai dalībvalstu un reģionu starpā.

Vērtējuma attīstība dalībvalstīs

Reģionālās politikas ģenerāldirektorāts ir izanalizējis 1. un 2. mērķa programmu vidusposma izvērtējumus, lai apkopotu rezultātus un no tiem izsecinātu veiksmīgu pieredzi, ko varētu piemērot nākotnē.

Liecība: Zviedrija

ERAF darbībā:

Vācija, Francija, Apvienotā Karaliste, Grieķija

Liecība: Čehijas Republika, Ungārija, Polija, Slovākija

Reportāža: Īrijas veiksmes receptes

Visnabadzīgākā Eiropas Kopienas valsts tās iestāšanās laikā 1973. gadā pēc trīsdesmit gadiem ir kļuvusi par vienu no visplaukstošākajām Savienības valstīm. Tas noticis tāpēc, ka Īrija ir pratusi izmantot visas Eiropas atbalsta iespējas. Bet kas gan ir līcis steigties Īrijas iedzīvotājiem? Kādu «slepenu informāciju» viņi var sniegt jaunajām dalībvalstīm? Veiksmīgas pieredzes apkopojums.

Liecība: Beļģija

Liecība: Spānija

ERAF darbībā:

Nīderlande, Portugāle, Dānija, Itālija

3

9

12

13

14

15

19

20

21

Foto (lpp.): Eiropas Komisija (1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10), *A.Janssens/Euro Liège TGV* (11), *Örebro län* (12), *AZ publica* (13), *Nicéphore Cité* (13), *Creggan Enterprises Ltd* (13), *URBAN Greece* (13), *Ministerstvo pro místní rozvoj* (14), *National Roads Authority* (15), *Dublin Bay Project* (16), *Women's Community Projects (Mullingar) Association Ltd* (17), *AEIDL* (17), *National University of Ireland, Maynooth* (18), *Région wallonne* (19), *URBAN II Noord aan de Rotte* (21), *Nordjyllands Amt* (21), *Ministério da Ciência, Tecnologia e Ensino Superior* (21).

Vāks: Stacija *Estação do Oriente* Lisabonā (Portugāle), kas izveidota sakarā ar izstādi *Expo 98*, ir saņēmusi Eiropas Reģionālās attīstības fonda atbalstu.

Numura redakcija: *Pierre Ergo, Véronique Faure, Veronica Gaffey, Jean-Luc Janot, José Luis Kaiser, Ann Martin, Catherine Mathot, Eirini Nikolaïdou, Wolfgang Petzold.*

Atbildīgais redaktors: *Thierry Daman*, EK, Reģionālās politikas ĢD.

Izdevums ir iespiests angļu un franču valodās uz otrreizēji pārstrādāta papīra.

Tematiskie dokumenti ir pieejami 19 Eiropas Savienības valodās interneta vietnē:
http://europa.eu.int/comm/regional_policy/index_en.htm

Izdevuma tekstiem nav likuma spēka.

Strukturālo fondu programmu vadīšana

Veiksmīgas pieredzes skolā

John Bachtler (*)

Bieži dzird sakām, ka struktūrfondu darbības īstenošana ir «Kopienas pievienotās vērtības» pamats. Tas īpaši attiecas uz veiksmīgu pieredzi, ko fondu pārvalde ir iemācījusies gūt laika gaitā, no viena plānošanas perioda līdz nākamajam, kā arī pateicoties pieredzes apmaiņai dalībvalstu un reģionu starpā. Katrs no programmas realizēšanas posmiem dod mācību, kas var noderēt visiem.

Egg uzņēmējdarbības mācību iestāde (Vorarlberg, Austrija).

Struktūrfondu pārvaldīšana nozīmē milzīgu izaicinājumu. Nozīmīgu, daudzgadīgu un daudznozaru pabalstu izmantošana administrēšanas ietvaros reizēm nonāk pretrunā ar nacionālajām pārvaldīšanas pieredzēm, tāpēc tas ir sarežģīts uzdevums ar noteiktām prasībām. Pēdējo 15 gadu pieredze tomēr rāda, kā dalībvalstis ir pratušas gūt pieredzi no struktūrfondu izmantošanas, lai nonāktu pie Kopienas pievienotās vērtības un definētu jaunas pieejas reģionālās politikas labā. Viens no visnozīmīgākajiem šīs palīdzības aspektiem ir apmācība, kurā tiek ņemta vērā veiksmīgākā struktūrfondu izmantošanas pieredze laika gaitā, no viena plānošanas perioda līdz nākamajam, kā arī pateicoties pieredzes apmaiņai dalībvalstu un reģionu starpā.

Programmu vadīšana: katrā valstī sava sistēma

Katra dalībvalsts ir izveidojusi savu pārvaldes sistēmu, ko reizēm ietekmējusi reģionu specifika. Lielos vilcienos var izšķirt valstis atbilstoši to specifikai:

- > *Diferencēta* pieeja resursu asignēšanā; tai ir nodalītas administratīvas struktūras, kas ir īpaši izveidotas strukturālo fondu vadīšanai (šīs ir Nīderlandes, Zviedrijas un Apvienotās Karalistes gadījums);
- > *«Visaptveroša»* pieeja, kā tas ir Austrijā, Spānijā, dažās Vācijas zemēs un lielākajā daļā jauno dalībvalstu;

(*) Profesors John Bachtler ir Eiropas politikas pētījumu centra (European Policies Research Centre) vadītājs, Stratlīdas Universitāte, Glāzgo (Apvienotā Karaliste).

šajā pieejā resursu asignēšana iet caur ministrijām vai nacionālajām un reģionālajām institūcijām;

- > *jauktas* sistēmas, kurās apvienotas abas tikko minētās pieejas, kā tas ir Somijā, Francijā un Itālijā.

Katrai pieejai ir savas priekšrocības un trūkumi. Diferencētās sistēmas var būt sarežģītas administratīvajā aspektā (un mazāk piemērotas 1. mērķa programmu lielāka vēriena operācijām), taču tās ir labvēlīgas stratēģiskai atbilstībai un pārskatāma lēmuma pieņemšanai, sniedzot Eiropas finansējuma pilnīgu pārskatāmību. Visaptverošās sistēmas tieši pretēji darbojas tiešākā un vispārpieņemtākā veidā, taču tām bieži ir grūtāk integrēt daudzus iesaistītos dalībniekus un sekmēt Kopienas finansējuma sviras efektu.

Programmas pārvaldes izvešana ārpusē: Ziemeļreinas–Vestfālenes (Vācija) 2. mērķa pārvalde

Viens no struktūrfondu pārvaldes veidiem – izplatīts diferencētājās pārvaldes sistēmās – ir «iznest ārpusē» programmas administrēšanas daļu atsevišķā sekretariātā, kā tas jau ilgu laiku ir dažās Beļģijas daļās, Nīderlandē un Apvienotajā Karalistē. Nesen šai grupai ir pievienojusies Ziemeļreina–Vestfālene, kas ir izveidojusi *Ziel 2 Sekretariat* (2. mērķa sekretariātu), uzticētu konsultantu birojam, kas ir pilnvarots uzlabot programmas komiteju koordināciju, sniegt tehnisko palīdzību vairākām ministrijām un citām instancēm, kas iekļaujas programmu administrēšanā, un ņemt savā pārziņā reklāmas un komunikācijas aktivitātes.

■ Bragança rokāde (Norte, Portugāle) atvieglo pāreju uz Spāniju.

Jau kādus 10 vai 15 gadus vairākās Savienības dalībvalstīs ir vērojama tendence arvien vairāk reģionalizēt programmu pārvaldi. Divi jaunākie piemēri ir Grieķija un Īrija. Vairākos reģionos ir izveidotas starpnieku organizācijas, kuru uzdevums ir vadīt noteiktas tematiskās, reģioniem pakļautās programmu daļas. Tā, piemēram, notiek Austrijā (vietējās pārvaldes biroji), Francijā (visaptverošas subsīdijas), Itālijā (integrētās programmas/projekti) un Apvienotajā Karalistē (darbības plāni).

Rūpējoties par labāku resursu asignēšanas un programmas stratēģisko mērķu atbilstības kontrolēšanu, pārvaldes sistēmas ir kļuvušas sarežģītākas. Vērtējuma pētījumi uzsver to, ka pārvaldes efektivitāte pirmkārt ir atkarīga no skaidras lomu un organizatorisko procesu definēšanas, kā arī no inovāciju pragmatiskas akceptēšanas. Nozīmīgs faktors, kas dod savu ieguldījumu pārvaldes uzlabošanā, ir strādāšana, sadarbojoties programmas sekretariātiem; šī procedūra jau ir veiksmīgi ieviesta strukturālo fondu īstenošanā Austrijā, Nīderlandē un Apvienotajā Karalistē.

Anglija (Apvienotā Karaliste): «Veiksmīgas pieredzes iniciatīva» labākai programmu pārvaldei

2003. gadā britu premjerministra birojs ir pasludinājis *Best Practice Initiative* (Veiksmīgas pieredzes iniciatīvu) strukturālo fondu pārvaldes uzlabošanai Anglijā. Tajā ir trīs galvenie atskaite punkti: a) detalizēts saraksts, kurā tiek apkopoti veiksmīgas pieredzes piemēri, kam jāseko līdzi, un trūkumi, kas jāpārvar, it īpaši stratēģiskās vadības un projektu atbalsta jomā; b) turpmākā izglītības stratēģija, lai palielinātu plānošanas kompetenci un zināšanas; c) darbs tīklā un līdzekļu piedāvāšana apmācību atbalstam.

Programmas attīstības veicināšana: reklāma un komunikācija

Strukturālo fondu plānošanas centrā ir informācija. Pārvaldes vadībai ir jāinformē un jāiesaista potenciālos atbalsta saņēmējus un projekta ieguvējus. Ir jāseko tam, lai viņi tiktu informēti par to, vai viņu kandidatūra ir atbilstīga, kā sastādīt kvalitatīvus dokumentus un kā efektīvi īstenot projektu. Programmas administratīvajiem partneriem ir nepieciešama informācija, kas ļautu viņiem nodrošināt pārvaldi un pārdomātu programmas vadīšanu. Kas attiecas uz plašo sabiedrības loku, to ir jāinformē par struktūrfondu ieguldījumu konkrētā reģiona attīstībā un par dzīves apstākļu uzlabošanu.

Pašreizējā plānošanas periodā (2000–2006) vislielākā nozīme tiek piešķirta reklāmai un sabiedrības informēšanai par struktūrfondiem. Taču šajā jomā prasības attīstās līdz ar programmas attīstību. Tādējādi ir iespējams identificēt noteiktu skaitu veiksmīgu pieredžu:

■ Pieeju ierīkošana uz Atēnu (Grieķija) arheoloģiskajām vietām sakarā ar 2004. gada Olimpiskajām spēlēm.

- > mērķa publikas un viņu vajadzību noteikšana informācijas un risinājumu aspektā;
- > veiksmīgu līdzekļu izvēle, sekojot, lai šiem līdzekļiem būtu noteikti precīzi mērķi, lai tādejādi attaisnotu attiecīgās sabiedrības cerības un tiktu izplatīti skaidri un kolidīgi paziņojumi;
- > komunikācijas pārvaldes sistēmu izveidošana, skaidri definējot lomas un atbildīgās struktūras, kam jābūt apgādātām ar resursiem pietiekamā daudzumā, nodrošinot labas saimniekošanas rezultātu un paredzot vietējus mehānismus, lai izvērtētu pasākuma efektivitāti.

Grieķija: struktūrfondu reklāma

Grieķijā Atbalsta pārvaldes vadība Kopienas ietvaros ir izveidojusi visai valstij vienotu komunikācijas sistēmu, lai informētu atbalsta saņēmējus un pārējo sabiedrību. To veido aptuveni piecdesmit informācijas un komunikācijas aģentu tīkls, Informācijas koordinācijas grupa un detalizēts informācijas un reklāmas *vade-mecum* visa programmas cikla laikā, kā arī modelis, kas nodrošina komunikācijas aktivitāšu efektivitātes novērtējumu.

Programmas īstenošana: kandidatūru un projektu atlases pārbaude

Programmas atrodas spēcīga spiediena ietekmē, lai sasniegtu savus mērķus, ieskaitot sankcijas un pamudinājumus, ko veido likums par finansējuma pārtraukšanu administratīvā kārtā pēc diviem gadiem un rezultāta rezervi. Atbildīgie par programmām tiecas pēc augstākas kvalitātes, labāko projektu izvēles, kuriem piemīt racionāla stratēģija un iespēja tikt realizētiem noteiktajā termiņā; tajos reģionos, kuri riskē nesaņemt palīdzību 2007. gadā, viņi vienlīdz rūpējas arī par to, lai attiecīgajā teritorijā projekti nodrošinātu noturīgu modeli.

Tādā kontekstā kandidatūru dokumentu pārbaudei un projektu atlasei ir liela nozīme. Kandidatūru noteikšana pamazām ir kļuvusi sistemātiskāka un profesionālāka, vairāki reģioni izmanto sarežģītas metodes, lai ievērotu, izvērtētu un klasificētu projektus (īpaši Īrijā, Nīderlandē un Apvienotajā Karalistē). Iestāšanās un kvalitātes kritēriju pielietošana ļauj programmas vadītājiem ietekmēt kandidatūru profilu un piesaistīt projektus prioritārai resursu asinēšanai. Vācijā, Itālijā un Spānijā bieži tiek izmantoti neatkarīgu ekspertu, speciālistu un citu starpnieku (piemēram, banku) grupu pakalpojumi, lai novērtētu dažus pasākumus, īpaši lielos, bieži ļoti sarežģītos infrastruktūras projektus vai arī ļoti specializētās R&D iniciatīvas. Tāpat par

nozīmīgu prioritāti tiek uzskatīta palīdzības saņēmēju izglītošana projekta vērtējuma tehnikās.

Jebkurā gadījumā ikvienai sistēmai ir vajadzīgas vienkāršas un pārskatāmas dokumentu pārbaudes un projektu atlasē procedūras, spēja reizē pārbaudīt jaunas kandidatūras un ātri izvērtēt projektus, kam ir zems riska faktors, kā arī atbalsta sistēmas, kas palīdzētu finansējuma saņēmējiem viņu projektu vadīšanā.

Itālija: projektu kvalitātes paaugstināšana, pateicoties integrētajām vietējām programmām

Daudzo Itālijā integrēto programmu vidū dažos reģionos ir ieviestas *Programmi Integrati per lo Sviluppo Locale (PISL)* (Vietējās attīstības integrētās programmas), kuru nolūks ir uzlabot projektu kvalitāti un reģionālo darbinieku kompetenci stratēģijas jomā. Katra PISL pati par sevi veido stratēģiju starpnieka līmenī un atbilstošu integrācijas un starpnozaru darbību kopumu (ieskaitot atbalstu infrastruktūrām un atbalstu uzņēmumiem), sniedzot atbilstošu teritoriālu struktūru projektu koncepcijai, atlasei un realizācijai.

Austrija: uzlabot kvalitāti un pārskatāmību projektu identifikācijas un atlasē jomā

Austrijā «vietējās pārvaldes biroji» strādā ar pretendentiem – projektu ieguvējiem – vietējā līmenī, lai mudinātu kandidātus pretendēt un izstrādāt kvalitatīvus projektus. Lai uzlabotu pārskatāmību un atbilstību projektu atlasē, katrā subsidētājā organizācijā tiek izmantota *Maßnahmenverantwortliche Förderstelle* (pasākumu vadība) ar mērķi garantēt vispārpieņemtu pieeju piemērotības un kandidatūru pārbaudē, projektu atlasē un piešķiramā finansējuma summas noteikšanā.

Informācija plānošanas labā: monitoringa nozīme

Monitoringa jeb struktūrfondu programmu uzraudzība bieži tiek uztverta kā sekundāra attiecībā pret programmas realizāciju, kas savukārt tiek uzskatīta par daudz nozīmīgāku. Tomēr jau dažus gadus monitoringa tiek uzskatīts par efektīvas plānošanas priekšnoteikumu vai līdzekli, ar kura palīdzību iespējams atlasīt stratēģisku informāciju, kas izgaismo katru plānošanas posmu: izstrādi, realizāciju, vērtējumu.

Danutoni (Rumānija) attīrīšanas stacija, kas saņēmusi Phare un ISPA fondu atbalstu.

ERAF finansētās irigācijas ierīkošanas apmeklējums Rejunjonas salas (Francija) rietumu krastā.

Programmu finansiālās un operatīvās virzības uzraudzīšana: nacionālās un reģionālās monitoringa sistēmas

Programmu monitorings ir kļuvis ļoti svarīgs, daudzas dalībvalstis ir izveidojušas kopīgas un lietotājiem draudzīgas sistēmas, kas ļauj uzraudzīt gan finanšu rādītājus (ieguldījumi, maksājumi), gan operatīvos rādītājus (projektu virzību). Viena no pazīstamākajām ir franču uzraudzības sistēma *PRESAGE*, kas tika adaptēta arī citās valstīs. Vēl ir *SIRGIS* un *SINIT* uzraudzības programmas Itālijā, *STINS* Zviedrijā un reģionālā līmeņa uzraudzības programma *ef-REporter* Saksijā-Anhaltē (Vācijā). Jaunās paaudzes sistēmu vidū, kas tika izstrādātas jaunajās dalībvalstīs, var minēt *SIMIK* Polijā, kas tiks iekļauta tiklā ar nosaukumu *SIMIK-NET*. Ir interesanti atzīmēt to, ka struktūrfondu uzraudzības metode tagad tiek izmantota, lai ieviestu arvien plašākas uzraudzības sistēmas, kas būs attiecināmas uz visu valdības darbību kopumu, kā tas ir *MIP* (Sabiedrisko investīciju monitorings) gadījumā Itālijā.

Monitoringa efektivitāte sākas ar uzraudzības rādītāju identifikāciju, definēšanu un daudzuma noteikšanu, ņemot vērā elementu apkopošanas procesu un to piemērotību. Tas prasa apkopošanas sistēmas un datu arhīva izveidi, kas

ideālā gadījumā būtu pieejams un viegli izmantojams. Visbeidzot, ir svarīgi apmācīt monitoringam cilvēkresursu komandu, kas vienlaikus būtu motivēta un pastiprināti ieinteresēta uzraudzīt standartizētās procedūras. Nekas no tā visa nenotiek pats no sevis, un lielākā daļa reģionu vairākkārt ir saskārušās ar grūtībām noteikt rādītāju daudzumu, datorsistēmu tehniskos ierobežojumus un pieejamo elementu precizitātes un lietderības trūkumu.

Partnerattiecības: mācīties strādāt kopā

Partnerattiecības, kas ir viens no strukturālo fondu darbības īstenošanas pamatprincipiem, iespējams, ir daudz vairāk ietekmējušas reģionālās attīstības pieredzi nekā citi Eiropas kohēzijas politikas aspekti. Tas ir arī viens no visatšķirīgākajiem principiem, lai to padarītu par operatīvu, jo pieprasa kopīgu darbu kopēju mērķu labā ar dažādām partnerinstitūcijām un organizatoriskām pieejām, kam var būt atšķirīgas prioritātes un intereses. Un tomēr – partnerattiecību ideja tagad ir pārkāpusi stadiju, kad tika uztverta kā formāls reglamenta nosacījums, un kļuvusi par kopīgu vispārpieņemtu mehānismu (lai gan tas nav līdzvērtīgs visā Savienībā), līdzekli, ar kura palīdzību var uzlabot stratēģiskās plānošanas, programmas pārvaldes un projektu atlases efektivitāti, jo tas sekmē dalībnieku lielāku saistību ar programmu un līdzdalību tajā, kā arī palielina inovācijas iespējas.

Hultsfred (Zviedrija) aģentūra PUZZLE, saņēmusi ERAF fonda atbalstu, veicina savu talantu pievēršanos rokāmūzikai, kas ir šīs mazās pilsētiņas specifika.

Šajā jomā ir gūta nozīmīga mācība. Partnerattiecības nozīmē mazliet vairāk nekā vienkāršas rūpes par uzraudzības komitejas reprezentativitāti. Ir patiešām svarīgi saplānot katra partnera ieguldījumu un izlemt stratēģiskās un operatīvās lomas, lai dažādi partneri varētu piedalīties dažādos programmas cikla posmos.

Šiem partneriem tāpat ir nepieciešamība pēc izglītības un tehniskā atbalsta, ja ir vēlšanās, lai viņu piedalīšanās būtu efektīva.

Apvienotā Karaliste: partnerattiecības rietumu Skotijā

Partnerattiecības ir ekonomiskās un sociālās atjaunošanas pasākumu pamatā rietumu Skotijā. Partneri ir aktīvi iesaistīti ne tikai uzraudzības komitejā, bet arī konsultatīvo grupu un operatīvo instanču kopumā, kas izskata kandidatūras dokumentus un sniedz rekomendācijas projektu atlasei. Kandidatūras tiek salīdzinātas savā starpā, tādējādi līdzsvarojot objektīvos atlases kritērijus, indivīdu kompetenci un zināšanas. Galvenokārt šāda norise ļauj izvairīties no divkārša darba un sekmēt labāku izpratni un labākas darba attiecības reģiona institūciju vidū.

Apmācības cikls un pieredzes apmaiņa

Visbeidzot, programmas pārvaldes efektivitāte izriet no apmācības procesa, kā arī sistēmu un procedūru adaptācijas. Pārvaldes nacionālās un reģionālās vadības ir ieguvušas pieredzi katrā plānošanas posmā, tās ir izgājušas īstenu attīstības «apmācības ciklu».

Vēl viens nozīmīgs faktors veiksmīgas pieredzes īstenošanai bija institūciju vides stabilitāte, kas ļāva ieviest jauninājumus un eksperimentēt fondu darbības īstenošanā. Kopējs starptautisks likumu noteikts ietvars ir sekmējis starpvalstu tīkla izveidi, tādējādi paplašinot redzesloku un atvieglojot veiksmīgo pieredžu apmaiņu.

Uzlabot struktūrfondu programmu pārvaldi ar pieredzes apmaiņu: IQ-Net

Labs starpvalstu sadarbības piemērs programmu pārvaldes jomā ir IQ-Net. Šis speciālistu izveidotais tīkls, kas nācis no desmit dalībvalstīs realizēto 1. un 2. mērķa programmu pārvaldes vadošo darbinieku vidus, tiecas attīstīt izmantotos pētījumus un pieredzes apmaiņu struktūrfondu programmu pārvaldes jomā. Piedāvāto rakstu ir ietekmējuši vairāki IQ-Net piemēri.

Plašāka informācija:

<http://www.eprc.strath.ac.uk/iqnet/>

Struktūrfondu izvērtējums vidusposmā

Izvērtējuma attīstība dalībvalstīs

Reģionālās politikas ģenerāldirektorāts ir izanalizējis

1. no 2. mērķa programmu vidusposma izvērtējumus, lai apkopotu rezultātus un no tiem izsecinātu veiksmīgu pieredzi, ko varētu pielietot nākotnē ⁽¹⁾.

Visu struktūrfondu programmu vidusposma izvērtējumi, realizēti pārvaldes speciālistu vadībā sadarbībā ar Eiropas Komisiju, tika pabeigti 2003. gada beigās, novedot līdz programmu revīzijai vidusposmā un līdz rezultāta rezerves piešķiršanai (*skatīt rakstu*) 2004. gada laikā.

Kvalitāte

Visbiežāk šie struktūrfondu izvērtējumi atbilst augstākas kvalitātes rādītājiem par pagātnē piemērotiem kritērijiem. Tie ir atklājuši dažus lielus veiksmīgas pieredzes piemērus. Visnozīmīgākie resursi tika asignēti pielietošanai (vai rāk nekā 35 miljonu eiro apmērā reģioniem, kur tiek īstenotas 1. un 2. mērķa programmas) pat tad, kad norises kvalitāte un partnerattiecību kvalitāte, kā reģionu iekšienē, tā arī attiecībā ar Komisiju, atsaucās uz darba kvalitāti.

Trūkumi ir saistīti ar stingriem termiņiem, kas paredzēti izvērtējumu kopuma nodošanai (dažām ar novēlošanos pabeigtām programmām vēl ir maz izvērtējumu aktivitāšu), ar vērtējumu mērogu (astoņi jautājumi katram pasākumam un prioritātei) un dažos gadījumos arī ar metodoloģiskām problēmām (iepriekšēju pētījumu trūkums, nepietiekama analīze).

Vērtējumu rezultāti

Ir grūti sintezēt rezultātus no tik plaša programmu spektra, tomēr, izejot no izvērtējuma, ir iespējams izdarīt sekojošus slēdzienus:

- > gandrīz visos gadījumos vērtētāji ir secinājuši, ka programmu **stratēģijas vēl joprojām ir adekvātas**;
- > ļoti bieži bija **pāragri** izvērtēt programmu **efektivitāti**, jo to īstenošana bija uzsākta lēni vai novēloti. Uzraudzības sistēmai bieži vajadzēja no jauna definēt rādītājus un mērķus;
- > tāpat ļoti bieži bija **pāragri** izvērtēt programmu **ietekmi**; dažkārt vērtētāji rekomendēja mērķu pārvērtēšanu, lai gan noritēja vēl tikai programmas īstenošanas pirmie gadi. Lielajiem Kopienas kadriem programmu galveno mērķu sasniegšanai tika ieteikts makroekonomiskais modelis;

Inkrustācijas māksla: šī aktivitāte tiek atbalstīta Velsas reģiona (Apvienotā karaliste) tehnoloģiskā plāna ietvaros, ko līdzfinansējis ERAF.

- > sekmes visbiežāk tika izvērtētas finanšu absorbcijas aspektā, nevis realizācijas izmaksu vai rezultāta aspektā. Noteikums n+2 ⁽²⁾ ir ietekmējis to, ka salīdzinājumā ar pagātni **finansiālā absorbcija ir uzlabojusies**;
- > izvērtējumi norādīja uz steidzamu **nepieciešamību uzlabot mērķu kvantitātes noteikšanu**;
- > **īstenošanas procedūras** tika novērtētas kā atbilstošas likumiem un salīdzinājumā ar pagātni **jūtami pilnveidotas**.

Pat ja vidusposma izvērtējumi nebija paredzēti struktūrfondu ieguldījumu Lisabonas prioritātēs izvērtēšanai, ir iespējams noteikt dažus rezultātu aspektus:

- > **transporta un pieejamības** jomā izvērtējumi norādīja uz to, ka nozīmīgs progress tika sasniegts lielo ceļu un dzelzceļu projektu jomā. Progresē arī ostu un lidlauku attīstības projekti, kā arī vietējā transporta iniciatīvas, lai arī bieži tas notiek daudz lēnākā tempā;
- > struktūrfondu dalība **pētniecības ekonomikā** atbalsta kooperāciju starp pētījumu institūtiem un pasākumiem, pasākumu un pētījumu centru tīkliem, pieeju platjoslas pieslēgumiem, inovāciju reģionālās stratēģijas un pētnieku izglītībā, kā arī pētījumu projektos. Daudzas iniciatīvas un radošas pieejas ir saņēmušas atbalstu, taču dažu iniciatīvu ieviešanai ir nepieciešams ilgāks laiks;
- > **uzņēmējdarbība** tiek sekmēta ar investīciju piešķiršanu jauniem, radošiem, lieliem vai maziem uzņēmumiem, uzņēmējdarbības parku attīstībai, padomu sniegšanas

⁽¹⁾ *The Mid Term Evaluation in Objective 1 and 2 Regions – Growing Evaluation Capacity, November 2004.* Pieejams interneta vietnē: http://europa.eu.int/comm/regional_policy/sources/docgener/evaluation/tech_en.htm

⁽²⁾ Atbilstīši šim noteikumam fondu līdzfinansētās programmas gada finansiālajai iemaksai jābūt izdarītai pirms otrā gada beigām, kas seko ieguldījuma gadam ("n" ir ieguldījuma gads), neizlietojie kredīti bez uzņēmuma tiek automātiski pārtraukti.

Zalcburga (Austrija): apvienība Frau und Arbeit sniedz atbalstu sievietēm, kas vēlas uzsākt savu uzņēmējdarbību.

pakalpojumiem un īpašo riska kapitāla fondu izveidei. Daudzas no šīm operācijām tiek ieviestas pēc pieprasījuma, un, ja to virzība norit lēnāk nekā bija paredzēts, tas atspoguļo vispārēju ekonomikas attīstības palēninājumu, kas iezīmējās programmu pirmajos gados;

- > **sociālās integrācijas** attīstība ir vēl viens nozīmīgs aspekts 1. un 2. mērķa programmu plašajā spektrā, un lielākā daļa izvērtējumu norāda uz to, ka rezultāti šajā jomā ir apmierinoši un pat pārsniedz cerēto. Integrācijas pasākumi varētu būt vēl sekmīgāki, taču tam būtu jāpiemēro lielāki resursi;
- > **vide** ir struktūrfondu horizontālā prioritāte; izvērtējumi parāda, kā uzlabot šīs prioritātes praktisko integrāciju un kā **ilgtermiņa attīstības** jēdziens var tikt konkrētizēts programmās. Struktūrfondi atbalsta arī tieši ar vidi saistītus pasākumus, ieskaitot rūpniecisko vietu sakopšanu, atjaunojamo enerģijas avotu attīstību un dzeramā ūdens pieejas vietu izveidošanu, izlietoto ūdeņu un atkritumu pārstrādi, kā arī aizsargājamo zonu radīšanu. Klasiskā tipa projekti progresē pēc ieplānotā grafika, taču ar inovāciju saistītu pasākumu iedarbināšanai ir nepieciešams ilgāks laiks.

Vērtējumu izmantošana

Visi šie rezultāti tika vispirms izmantoti, lai pārskatītu un piemērotu programmas vidusposma stadijai. Izvērtējumus izmantoja kā pārvaldes speciālisti, tā arī uzraudzības komitejas un programmu īstenošanas struktūras. Dažos reģionos, kur tiek realizētas 1. mērķa programmas un kur struktūrfondu ir liela nozīme, izvērtējumi ir izraisījuši publiskas debates kā pārstāvju, tā arī mediju starpā.

Izvērtējumiem ir bijusi nozīmīga ietekme uz programmu īstenošanas noteikumu uzlabošanu un, proti, rādītāju precīzāku izvēli, lielāku vēribas piegriešanu horizontālajām prioritātēm un projektu atlases kritēriju uzlabošanu. Modifikācijas programmu finanšu pabalstiem vispirms noteica attiecīgo programmu absorbcijas spēja, taču arī izvērtējumiem bija sava loma pieņemto lēmumu rezultātā.

Vidusposma izvērtējumu izmantošanu ir iespaidojuši divi būtiski elementi.

- > **Vērtējumu kvalitāte:** arvien biežāk tiek izmantota augstākās kvalitātes izvērtēšana, kurā tiek pielietota stingra metodoloģija, atspoguļoti skaidri rezultāti un kuras secinājumi noved pie precīzām rekomendācijām;
- > **Partnerattiecību aktīva iesaistīšana izvērtējumā:** izvērtējumi tika biežāk izmantoti, līdzko pārvaldes speciālisti un uzraudzības komiteja ieinteresējās par vērtējuma rezultātu un piedalījās norisē, sniedzot informāciju un iesaistoties dialogā ar vērtētājiem, pilnībā respektējot viņu neatkarību.

Vērtējuma iespējas pieaugums

Komisija uzskata, ka izvērtējums vidusposma stadijā ir parādījis lielāku kompetenci vērtējumā – kā no struktūrfondu atbildīgo administrāciju puses, tā arī vērtētāju vidū. Tātad no šā brīža ir jāizmanto iegūtās pieredzes mācība un jānospiņina izvērtēšanas prasme visā paplašinātajā Savienībā. Nākotnē ir svarīgi tiekties pēc izvērtēšanas, kas vairāk tuvos vajadzībām un kur pārvaldes darbinieki un uzraudzības komitejas uzņemtos vairāk atbildības to jomu noteikšanā, kurās izvērtēšana būtu visnoderīgākā. Tādējādi izvērtējums kļūs par labāk integrētu vadības līdzekli, kas sniegtu ieguldījumu programmas rezultātu uzlabošanā.

Plašāka informācija: http://europa.eu.int/comm/regional_policy/sources/docgener/evaluation/tech_en.htm

Velsa: kad izvērtēšana uzlabo administrēšanu

Iepriekšējo programmu pieredze ir parādījusi nepieciešamību pēc uzraudzības un izvērtēšanas sistēmu pastiprināšanu. Velsa pielieto šo principu, izvērtējot gan programmas īstenošanu, gan sasniegtos rezultātus, tādā veidā palielinot izredzes un struktūrfondu ietekmi.

Fondu īstenošanas galamērķis ir nodrošināt veiksmīgu projektu sekmīgu realizāciju. Velsa procesa sākumā izveidoja nopietnas izvērtēšanas un uzraudzības sistēmas.

Vidusposma izvērtēšana norādīja uz nepieciešamību papildināt šo pieeju ar regulāriem kontaktiem ar projektu īstenošanai, kā arī harmonizēt procedūras. Kandidatūras projektos tika uzsvērtā orientācija «vērsties pret klientu» un izveidot speciālu palīdzību projektu ieguvējiem. Nesen veiktais pētījums ir apstiprinājis to, ka procedūru vienkāršošana un uz «klientu orientēta» pieeja sniedz rezultātus.

Tādā pašā veidā tika nostiprināta transversālo tēmu izvērtēšana (nodarbinātība, izredžu vienlīdzība, vide...) sākotnēji projektu atlases posmā, tad uzraudzības laikā, kā arī veiksmīgas pieredzes noteikšanas brīdī. Tādā veidā, līdz ar dokumentu iesniegšanu, attiecīgajās tēmās specializētu padomdevēju komanda kopīgi strādā ar kandidātu, lai viņš varētu iekļaut šīs tēmas savā projektā.

Projekti, kuros īpaši akcentē transversālas tēmas, tiek novēroti ar mērķi iegūt no tiem veiksmīgu pieredzi. Projekts *Genesis* ir labs piemērs šai norisei: projekts, subsidējot bērnu pieskatīšanas pakalpojumus sievietēm, kas vēlas strādāt vai turpināt mācības, vienlaikus arī veicina sieviešu ekonomisko aktivitāti un darbības zonas atjaunošanu. Atbalsta saņēmējiem tāpat ir pieejami socioprofesionālu padomi. Saņemis veiksmīgas pieredzes vērtējumu, šis projekts tagad tiek īstenots arī citās Velsas zemēs.

Kontakts: enquiries-wefo@wales.gsi.gov.uk

Rezultāta subsīdija

«Rezultāta rezerve» ir 2000.–2006. gada perioda jauninājums: 4 % no katrai dalībvalstij piešķirtās struktūrfondu summas plānošanas sākumā tika atlikti, lai tiktu piešķirti sekmīgām programmām to realizācijas vidusposmā.

Pirmo reizi struktūrfondu finansiālie pabalsti ir saistīti ar programmu rezultātu. Šo rezultāta rezervi 8 miljardu eiro apmērā Eiropas Komisija atbloķēja 2004. gada 23. martā.

Kas ir «sekmīga» programma?

Struktūrfondu noteikumos ⁽¹⁾ ir paredzēts, ka dalībvalstīm ir jāizvērtē savu programmu rezultāts, konsultējoties ar Komisiju par noteiktu skaitu uzraudzības rādītāju, kas nosaka efektivitāti, veiksmīgu pārvaldi un finanšu izmantošanu. Attiecībā uz efektivitāti, dalībvalstis ir identificējušas ierobežotu realizācijas un rezultātu rādītāju kopumu un noteikušas rezultāta mērķus vidusposma periodā. Vairākumam dalībvalstu bija kopīgi finansiāla un pārvaldes rakstura kritēriji; tie ietvēra rādītājus un mērķus, kas saistīti ar uzraudzīšanu, izvērtēšanu, kontroli un projektu atlasīšanu, kā arī finanšu absorbciju.

2003. gada beigās dalībvalstis bija izvērtējušas savu programmu rezultātus un iesniedza Komisijai resursu sadales priekšlikumus. Šajā laikā periodā izraisītās intensīvās debātes palīdzēja nonākt pie vienošanās par piešķirto atbalsta summu intensitāti. Komisija uzsvēra, ka finansiālajam atbalstam ir jābūt saskaņā ar pārskatāmības un taisnīguma principiem un jāatbilst objektīvi izvērtētiem rezultātiem. Vairumā gadījumu Komisija ir akceptējusi dalībvalstu priekšlikumus. Pārējos gadījumos tika pieprasīta papildu informācija, kas ietver izmantoto metodi, lai gan atsevišķu gadījumu apspriedē ar dalībvalstīm reizēm ir novedusi pie grozījumu ieviešanas, kas attiecas uz summu sadali starp programmām.

Resursu asignēšana

Kopumā vairāk nekā 90 % 1. un 2. mērķa programmu ir saņēmušas savu rezultāta rezerves daļu, kas liecina ne tikai par sekmīgu strukturālo fondu īstenošanu, bet arī par nozīmīgu programmu rezultātu uzlabošanu salīdzinājumā ar iepriekšējiem plānošanas periodiem.

- Gandrīz 80 % 1. mērķa programmu ir saņēmušas rezultāta rezerves daļu, dažas mazāk nekā 4 % no to sākotnējā budžeta, citas vairāk. Grieķija ir bijusi visstingrākā valsts savos spriedumos, izslēdzot 10 programmas, tajā pašā laikā Spānijā, Īrijā un Portugālē dažas programmas nav neko saņēmušas. Grieķijā rezultāta rezerves asignējuma amplitūda ir robežās no 1,3 % līdz 16,9 % no kopējiem ieguldījumiem. Itālijā no 2,3 % līdz 7,2 %. Īrijā pilnībā viss asignējums ir piešķirts vienai programmai (Ekonomiskā un sociālā infrastruktūra).

- Visas 2. mērķa programmas, izņemot dažas tehniskās palīdzības programmas, ir saņēmušas rezultāta rezerves daļu. Šeit asignējuma amplitūda ir daudz mazāka, atspoguļojot veiksmīgus programmu rezultātus mērķu sasniegšanā. Visplašākās amplitūdas ir novērotas Francijā, kur asignējumi svārstās no 2 % līdz 6,5 % no kopējiem ieguldījumiem, un Anglijā ar asignējumu amplitūdu no 4,02 % līdz 5,96 %.

Saistībā ar jauno Lježas (Beļģija) TGV staciju ES līdzfinansēja dažādus ekonomiskās attīstības pasākumus.

Veiksmīga pārvaldes pieredze tiek atlīdzināta

Resursu sadale ir tikai viens jaunatvēršanas aspekts. Tas, cik daudz programmu ir saņēmušas atbalstu, atspoguļo faktu, ka tās ir sasniegušas savus mērķus, kā arī pierāda lielo ES reģionu kontroli struktūrfondu pārvaldē. Lēmumam saistīt finansiālo atbalstu ar veiksmīgas pārvaldes kritērijiem ir bijis pozitīvs iespaids uz fondu absorbciju, projektu atlasīšanu, uzraudzību, vērtējumu un finanšu kontroli.

Instrumenta pirmā bilance

Komisija ir izanalizējusi šo pirmo rezultāta rezerves īstenošanu reģionos, kur tiek realizētas 1. un 2. mērķa programmas ⁽²⁾. Trīs izmantoto rādītāju vidū (saistīti ar efektivitāti, finansiālajiem rezultātiem un pārvaldi) grūtības precīzi identificēt efektivitātes rādītājus un noteikt mērķus ir reizēm traucējušas veikt programmas īstenošanas rezultātu izvērtēšanu, vadoties no šiem kritērijiem. Ja finansiālie rezultāti ir labāki un izdevumu līmenis ir augstāks salīdzinājumā ar pagātņi, tas, galvenokārt, ir saistīts ar noteikumu n+2. Analīzes galvenais slēdziens norāda uz to, ka visefektīvākie ir bijuši pārvaldes kritēriji, kas pozitīvi ietekmējuši programmu rezultātus.

Sociālekonomiskās attīstības izvērtēšana

Eiropas Komisija nesen internetā publicējusi jaunu *Sociālekonomiskās attīstības izvērtēšanas rokasgrāmatu* angļu valodā. Šis līdzeklis ir brīvi pieejams, tā pamatā ir programmas MEANS pieredze, un tas apskata izvērtēšanas metodoloģiju. Atbildīgo speciālistu mērķis ir piedāvāt regulāri papildinātu rokasgrāmatu, kā arī iespēju izmantot interaktīvu interneta vietni, tādā veidā sekmējot pieredzes apmaiņu un veiksmīgu pieredzi starp vērtētājiem un tiem, kas tiek izvērtēti.

<http://www.evaled.info>

⁽¹⁾ 1999. gada 21. jūnija Padomes Regulas Nr. 1260/1999 44. pants, kas satur vispārējus struktūrfondu noteikumus.

⁽²⁾ Report on the Performance Reserve and Mid Term Evaluation in Objective 1 and 2 Regions, 27 July 2004. Pieejams interneta vietnē: http://europa.eu.int/comm/regional_policy/sources/docgener/evaluation/tech_en.htm

Östra Mellansverige (Zviedrija)

Ilgtermiņa projektiem

Fredrik Eliasson, Örebro pašvaldības padome, Austrumzviedrijas 2. mērķa programma

Kopš mūsu 2. mērķa programmas uzsākšanas ir pagājuši pieci gadi, kuru laikā mums nācās veikt pārmaiņas tādās jomās kā vide, vīriešu un sieviešu līdztiesība un imigrantu sociālā integrācija. Šie jautājumi attiecas uz programmas «horizontālēm». Citiem vārdiem, finansētajam projektam šīs horizontāles ir jāiekļauj savos mērķos un aktivitātēs.

Taču programmas vērtējums vidusposmā ir parādījis to, ka horizontālās prioritātes bieži ir slikti integrētas projektos, gluži pretēji izaugsmes mērķiem, kas ir salīdzinoši labi akceptēti. Ir apstiprinājies, ka ir viegli atrast projektus, kas tieši paredzēti videi, vīriešu un sieviešu līdztiesībai un sociālajai integrācijai, taču ir daudz grūtāk atrast labus ekonomiskās attīstības projektus, kas ietvertu šīs tēmas savās aktivitātēs.

«Formas mājas» celtniecībā tika izmantoti tikai ekoloģiski materiāli.

Mēs domājam, ka horizontālo prioritāšu nepietiekamās akceptēšanas iemesls ir saistīts ar četriem elementiem: šo prioritāšu statusu; zināšanu un informāciju par šīm tēmām; to iekļaušanu projektā; to vairāk vai mazāk precīzu definēšanu. Savu darbu mēs esam koncentrējuši uz šiem četriem elementiem.

> Horizontālo prioritāšu statusa uzlabošana

Pirmais problēmas cēlonis izriet no fakta, ka bieži horizontālajām prioritātēm tiek piešķirts zemāks statuss nekā projekta globālajam mērķim, proti, tiešajam ieguldījumam projektā. Kā pārvaldes vadība, mēs domājam, ka ir būtiski dot priekšroku šiem jautājumiem. Taču vēl jāpārūpējas par informācijas sniegšanu. Mūsu izvērtēšanas procedūrās kopš šā laika tiek piešķirta īpaša vērība projektiem, kuros reāli tiek ņemtas vērā horizontālās prioritātes. Tādējādi projekti, kas neparedz aktīvi ieguldīt vismaz vienā no šīm prioritātēm, vairs nevar saņemt finansējumu.

> Zināšanu un informācijas jomu uzlabošana

Vides jomā, vīriešu un sieviešu vienlīdzībā un sociālajā integrācijā ir sarežģīti pieņemt veiksmīgus lēmumus tad, kad trūkst attiecīgu zināšanu. Tāpēc 2. mērķa programmu vadība Austrumzviedrijā (tāpat kā daudzās citās Zviedrijas struktūrfondu programmās iesaistītie darbinieki) tiek izglītoti par šīm tēmām. Runa ir par to, lai katrs pārvaldītājs varētu piedāvāt projekta ieguvējiem konkrētus risinājumus. Mēs arī

esam izstrādājuši rokasgrāmatu, kurā vienkāršos vārdos projektu ieguvējiem tiek izskaidrots, kā integrēt horizontālās prioritātes to ikdienas darbā.

> Ietvert horizontālās prioritātes jau sākumā

Daudz projektu pievērš uzmanību horizontālajām prioritātēm tikai pēdējos aktivitāšu plānošanas posmos, kas ļoti bieži izpaužas mākslīgos un nepieņemamos pasākumos. Novēlotā plānošanas posmā tiešām vairs nav pārāk lielas iespējas šo prioritāšu dabiskai iekļaušanai. Lai izvairītos no šādas situācijas, mēs apspriežam šo jautājumu ar atbalsta saņēmēju jau pirmajās tikšanās reizēs.

> Izskaidrojoša un precīza prioritāšu noteikšana

Runa ir par centieniem piešķirt horizontālajām prioritātēm tikpat lielu nozīmi kā citām programmas prioritātēm. Šajā ziņā pieredze norāda uz velēšanos iekļaut horizontālās prioritātes projektu plānā. Precīza prioritāšu definēšana un vienkāršo mērķu realizēšanas uzraudzība ļauj mums būt daudz prasīgākiem; noteikti izvairīties no tā, ka šīs prasības tiktu uztvertas kā šķēršļi projekta norises gaitā, un ļaujot atbalsta saņēmējam novērtēt, ko horizontālo prioritāšu akceptēšana var dot viņa reģiona attīstībai un izaugsmei.

> Ilgtermiņa attīstība un pilnībā apzināta interese

Konstatēts, ka izaugsmes mērķis tiecas arvien vairāk tuvināties vides aizsardzības mērķim. Ir vispārēji pieņemts, ka ekonomiskajai izaugsmei vajag atstāt pēc iespējas nīcīgu iespaidu uz vidi, taču mēs gribam iet tālāk un tiekties pēc tā, lai atbalsta saņēmēji rūpēs par vidi saskatītu pamata resursu, kas spēj sekmēt viņu aktivitātes. Kas attiecas uz projektiem, kam ir slihta ietekme uz vidi, tiem, tieši pretēji, nevajadzētu saņemt nekādu finansējumu gluži vienkārši tāpēc, ka tie aizkavē attīstību uz ilgu laiku.

Vai mūsu pieejai horizontālajām prioritātēm ir kādi rezultāti? Mēs ceram, ka tuvākās izvērtēšanas parādīs, ka, piemēram, imigrantu integrēšana ir daudz vairāk ietverta programmā, ka atbalsta saņēmēji uztver vides prasības kā ekonomiskās attīstības faktorus un ka sievietes projektos piedalās vienlīdz lielā mērā kā vīrieši. Ir novērots, ka sieviešu procents, kas ieņem vadošu amatu to pasākumu ietvaros, kuri izveidoti ar struktūrfondu atbalstu, ir augstāks salīdzinājumā ar to, kas novērots citos šīs pašas nozares pasākumos. Taču pašlaik es vēl atturoos no šīs parādības pieskaitīšanas uzsāktajai veiksmīgai pieredzei attiecībā uz horizontālajām prioritātēm.

Kontakts: Fredrik.Eliasson@t.lst.se

VĀCIJA

Struktūrfondu elektroniska vadības sistēma Saksijā–Anhaltē

Kopējās izmaksas: 300 000 EUR
ES ieguldījums: 300 000 EUR

«Saksijas-Anhaltes zemes izstrādātā pārvaldes sistēma *efReporter* ļauj gan nodot informāciju elektroniskā ceļā, gan vadīt finansiālās palīdzības instrumentus un uzraudzīt projektus ikvienā to operatīvo programmu pārvaldes posmā. Sistēma nodrošina pieredzes apmaiņu un ietver dažādus modeļus, kas attiecas uz projekta attīstības posmiem: pieprasījuma apstrāde, finanšu plānošana, nepieciešamo datu iekļaušana vērtējumā. *efReporter*, kura ievadfāze ir pabeigta, tagad pilnībā tiek izmantots Saksijas-Anhaltes zemē. Šī sistēma, ko iespējams ieviest arī citos Eiropas reģionos, ir jau pieņemta un pielāgota vairākās Vācijas zemēs, kur tiek īstenotas 1. mērķa programmas.»

Jürgen Biernath, Saksijas-Anhaltes Finanšu ministrija
biernath@mw.lsa-net.de

FRANCIJA

Nicéphore Cité, attēla un skaņas resursu apmaiņas platforma

Kopējās izmaksas: 7 000 000 EUR
ES ieguldījums: 3 500 000 EUR

«Lai sekmētu Burgundijas dienvidu attīstību, *Chalon-sur-Saône* apdzīvotās vietas kopiena ir nolēmusi izmantot pilsētas kultūru un prasmes (pilsēta ir fotogrāfijas šūpulis) ar mērķi radīt starptautisku attēla, skaņas un virtuālās realitātes tehnoloģiju centru. *Nicéphore Cité* izveidošana tiecas veicināt digitālo tehnoloģiju attīstību dažādās nozarēs, kā inženierzinātnes (automašīnu ražošana, aeronautika, kodoltehnoloģija...), kultūras mantojums, arhitektūra, medicīna, plašsaziņas apraide un video spēles. Tādējādi tiek koncentrēts liels skaits aktivitāšu: trīsdimensionāls attēls, attēla apstrāde ar augstu izšķiršanas spēju, video efekti, stereokino, ieraksti, skaņu ieraksti, attēlu bāzu konservācija un pārvalde... Balstoties uz plašu partnerattiecību tīklu, *Nicéphore Cité* apsaimnieko pilnu ciklu no inovācijas līdz produkta attīstībai, izejot cauri visiem tehnoloģijas un pasākumu secīgiem izveidošanas posmiem. Īpaša uzmanība tiek pievērsta projektu ieguvēju atbalstam.»

Michel Drouet, vadītājs
contact@nicephorecite.com (www.nicephorecite.com)

APVIENOTĀ KARALISTE

Creggan Enterprises Ltd

Kopējās izmaksas: 627 000 EUR
ES ieguldījums: 314 000 EUR

Creggan Enterprises Ltd (CEL) ir vietējās attīstības aģentūra, kas dibināta 1994. gadā ar mērķi atbalstīt *Creggan* sociālekonomisko atjaunošanu. *Creggan* ir viena no visvecākajām Ziemeļīrijas publisko dzīvokļu fonda pilsētām un tiek uzskatīta par vienu no visnabadzīgākajām pilsētām reģionā, jo tā ir daudz cietusi 30 gadu ilgajā Ziemeļīrijas konfliktā. *CEL* ir iegādājusies 1997. gadā slēgtas rūpnīcas ēkas (tolaik tika zaudētas gandrīz 600 darbavietu), kuru sienas bija noklātas ar grafi. *CEL* ir atjaunojusi celtni ar mērķi ierīkot telpas, kas paredzētas jauniem vai strauji augošiem uzņēmumiem, un radīt darba vietas, kas var dot ieguldījumu zonas atjaunošanas procesā.»

Maeve Hamilton, atbildīgais vadītājs
maeve.hamilton@detini.gov.uk

GRIEKIJA

URBAN izplatītā informācija par ūdens patēriņu

Kopējās izmaksas: 393 653 EUR
ES ieguldījums: 294 240 EUR

«*URBAN* pārvaldes vadība vēlējas informēt plašu publiku par dažādiem pilsētas attīstības projektiem, kas tiek īstenoti Komotini, pie Turcijas un Bulgārijas robežas. Komotini municipālajai vadībai bija oriģināla ideja: izplatīt prospektu *URBAN*, kurā atspoguļots ūdens patēriņš, – efektīvs un ekonomisks veids, kā uzrunāt visus pilsētas iedzīvotājus. Apmēram 20 000 prospekta eksemplāru tika nodoti Municipālajai ūdens padeves kompānijai, lai tie tiktu iekļauti ūdens patēriņa budžetā 2003. gada novembrī. Lai uzrunātu dažādas Komotini kultūras kopienas, prospekts tika izdots divās versijās: viens pilnībā grieķu valodā, otrs – trīs valodās (grieķu, turku un krievu).»

Kiki Manola, Grieķijas *URBAN* pārvaldes vadības direktore
urbansite@mou.gr

Čehijas Republika, Ungārija, Polija, Slovākija

Višegradas grupas valstis sadarbojas izvērtēšanā

Eva Pišová, Čehijas Struktūrfondu izvērtēšanas vienības vadītāja, **David Grolig** un **Michal Kokeš**, projekta vadītāji

Čehijas Republikas iestāšanās Eiropas Savienībā ir bijis vēsturisks notikums ne tikai tās pilsoņiem, bet arī valsts dienestiem, kam vajadzēja pieņemt jaunu administratīvās vadīšanas veidu. Šajā kontekstā 2003. gada 1. decembrī tika izveidota Čehijas Struktūrfondu izvērtēšanas vienība.

Vienībai ļoti ātri vajadzēja izstrādāt attīstības plānu, kas bija sarežģīts uzdevums tādā ziņā, ka nozīmēja pilnībā jaunu pieredzi iesaistītajiem dalībniekiem. Tie vairs nevarēja akceptēt jau gatavu modeli, ko izstrādājusi līdzīga lieluma valsts un kas paredzēts līdzīgiem sociālekonomiskiem mērķiem. Ciešā sadarbībā ar veco dalībvalstu ekspertiem, Reģionālās politikas ĢD pārstāvjiem un citiem brālīgiem partneriem tika apgūtas vērtējuma iemaņas.

Citas «Višegradas grupas» valstis (Ungārija, Polija un Slovākija) atrodas Čehijas Republikai vairāk vai mazāk līdzīgā situācijā. Vēsturiski šīs valstis pieder pie vienas civilizācijas un tām ir kopīgas kultūras saknes, kā arī līdzīgs ekonomiskās attīstības līmenis. Pretēji citām jaunajām dalībvalstīm, kas ir devušas priekšroku Vienotam plānošanas dokumentam, visas šīs valstis struktūrfondu pārvaldei Kopienas ietvaros ir izvēlējušas atbalstu, kurā iekļautas vairākas operatīvās programmas.

Kopš 2004. gada septembra Čehijas attīstības vienība ir uzsākusi sadarbību ar pārējām Višegradas grupas valstīm. Pirmā darba sapulce notika *Valtice*, Morāvijas dienvidos (Čehijas Republikā), 2004. gada 2. un 3. decembrī, tādējādi iezīmējot mūsu Attīstības vienības pirmo gadadienu. Tur piedalījās Eiropas Komisijas Reģionālās politikas ĢD un nodarbinātības pārstāvji. Neskaitot Komisijas

priekšlikumus 2007.–2013. gada periodam, skartās tēmas bija saistītas ar organizāciju un attīstību, attīstības plāna koncepciju, sastaptajiem riska gadījumiem un problēmām, kā arī sadarbības iespējām Višegradas grupas valstu starpā.

Šī pirmā kopā sanākšana parādīja, ka Višegradas grupa ir pilnībā apzinājusi attīstības svarīgumu. Šobrīd aktivitātes galvenokārt balstās uz kompetences attīstību. Pirmie attīstības projekti, kā arī projekti, kuru mērķis ir attīstības iespēju veicināšana, ir uzsākti četrās valstīs. Šajā ziņā sapulces dalībnieki ierosināja iespēju kopā finansēt dažas aktivitātes, kas saistītas ar izvērtēšanu caur programmās paredzēto pasākumu «Tehniskā palīdzība».

Pamatā var izšķirt trīs projektu kategorijas: tie, kas attiecas uz aktuālo plānošanas periodu, tie, kas attiecas uz 2007.–2013. gada plānošanas perioda sagatavošanu, un projekti, kas paredzēti attīstības iespēju veicināšanai. Pēdējie projekti ir visvairāk progresējuši.

Visas izvērtēšanas vienības atzina, ka nespēja – gan iekšējā, gan ārējā – atrast kompetentu cilvēku resursus varētu kavēt izvērtēšanas izdošanos. Otrs nozīmīgs risks varētu būt novēlošanās izvērtēšanas īstenošanā, kā iemesls tam ir nepietiekamie dati par uzraudzību un līgumslēdzēju dienestu neizdarība.

Taču mēs nolēmām sadarboties, lai veicinātu kvalitatīvas attīstības iespējas, nodrošinātu izvērtēšanas labu plānošanu un izveidotu uzraudzības sistēmu savstarpēju saslēgšanu. Citas sadarbības aktivitātes būs saistītas ar informācijas apmaiņu un projektu īstenošanas pieredzi, metodēm un vērtējumu kritēriju definēšanu. Attīstības vienības tāpat ir vienojušas dalīties ar attīstības projektu veiksmīgiem un neveiksmīgiem piemēriem ar mērķi uzlabot praksi.

Nākamās sapulces sagatavošana ir uzticēta Polijas attīstības vienības pārstāvjiem.

Kontakti: Eva.Pisova@mmr.cz;
David.Grolig@mmr.cz

Valtice sapulces dalībnieki.

Eiropas palīdzības iespaids optimizēšana

Īrijas veiksmes receptes

Visnabadzīgākā Eiropas Kopienas valsts tās iestāšanās laikā 1973. gadā pēc trīsdesmit gadiem ir kļuvusi par vienu no visplaukstošākajām Savienības valstīm. Tas noticis tāpēc, ka Īrija ir pratusi izmantot visas Eiropas atbalsta iespējas. Bet kas gan ir līcis steigties Īrijas iedzīvotājiem? Kādu «slepenu informāciju» viņi var dot jaunajām dalībvalstīm?

Autoceļš M1, kas šķērso Broadmeadows piekrasti.

Ārzemju viesim pastaigā pa Dublinu šķitīs, ka viņš ir nonācis laikā, ko angļu valodā apzīmē kā «zelta sešdesmitie». Viņu īpaši pārsteigs divas lietas: simtiem gados jaunu gājēju, kuri drūzmējās uz ietvēm, un ceļamkrānu skaits, kas paceļas pret Īrijas galvaspilsētas debesīm. Autovadītāji pievienotu vēl trešo novērojumu: transporta kustības lēnumu, ko lielākoties iespaido hronisks pilsētas sastrēgums, nevis Īrijas autovadītāju mierīgais raksturs.

Īrija noteikti vairs nav šis lielais miera dārzs Eiropas nomalē, ko ļaudis apmeklēja tikai tāpēc, lai atpūstos. Pastkarte ar aitu baru, kas nobloķējis nelielu ceļu un uz kuru nolūkojas uzjautrināts un apmulsis tūrists, vairs nav īstenība, varbūt izņemot dažus valsts lauku nostūrus. Visur, pat valsts rietumu un pierobežu daļās, kas ir daudz mazāk attīstītas nekā Dublina, Īrija šodien līdzinās plašam būvlaukumam, nodarbinātai valstij, un tā ir norūpējusies par to, lai uzlabotu savus ceļus, mājokļus, pakalpojumus... Ar Eiropas Savienības fondu atbalstu.

Sekmes un efektivitāte

«Laikā no 2000. līdz 2006. gadam visā valstī ir īstenoti 75 ERAF projekti, 4 kohēzijas fondu projekti, 7 Viseiropas transporta projekti (TEN-T) un 3 INTERREG IIIA projekti,» precizē Lillian Butler, Kopienas fondu National Roads Authority Īrijas tiltu un lielceļu administratore. «Izšķirošs brīdis ir bijusi unikāla lieta,» apstiprina Jim Higgins, struktūrfondu un kohēzijas fondu koordinators Īrijā. «Reģionālais atbalsts, pat ja nemaz neizskaidro mūsu panākumus, ir noteicis mūsu straujo attīstību.»

Tas, ka Īrija ir kļuvusi par vienu no Savienības bagātākajām valstīm, ir noticis tāpēc, ka tā ir pratusi izlietot Kopienas fondu piešķirtos finansējumus: 5,58 miljardus eiro laika posmā no 1994. līdz 1999. gadam, 4,31 miljardus eiro – laika posmā no 2000. līdz 2006. gadam.

Ringsend attīrīšanas rūpnīcā.

«Nerunājot par skaitļiem, mēs esam daudz iemācījušies līdz ar struktūrfondu programmu īstenošanu,» turpina Jim Higgins. «To pārvalde ir ļāvusi uzlabot nacionālo pieredzi un, kas ir ļoti svarīgi, ilgtermiņa plānošanu un izvērtēšanu. Mēs pie tā būtu nonākuši arī pašu spēkiem, taču tas būtu prasījis daudz vairāk laika. Mūsu veiksmē ir tas, ka mēs esam maza valsts ar cilvēciska mēroga administrāciju, kas var rēķināties ar labi ieeļļotām struktūrām un neformālajiem tīkliem. Tas nozīmē, ka visi viens otru pazīst, un tas atvieglo lietu norisi... Sekmes, attiecība izmaksas/efektivitāte, iespēja ātri īstenot funkcionējošus projektus ir tas, kas ilgstoši ir pieņemts, un tas, kas ir ļoti labi noritējis. Tagad mēs daudz vairāk nodarbojamies ar efektivitāti – kāda ir projekta reālā pievienotā vērtība pilsoņiem un lietotājiem?»

Efektivitāte ir tā, kas ir noteikusi Luas izveidošanu («Ātrums» gēlu valodā); tas ir jauns moderns Dublīnas tramvajs, divas līnijas attiecīgi 9 km un 15 km garas, kas tika atklātas 2004. gada jūnijā un septembrī. «Luas ir ļoti strukturējošs projekts,» apgalvo Tom Manning, Railway Procurement Agency sabiedrisko attiecību vadītājs un šā pasākuma vadītājs. «Pāravadājot 50 000 pasažierus dienā, tas dod savu ieguldījumu pilsētas sastrēguma novēršanā un savieno dažādas Dublīnas sabiedriskā transporta platformas: Ziemeļu un Dienvidu stacijas, DART vilcienu, lielās autobusu līnijas. Tas piedalās arī pilsētas atjaunošanā: kopš tā

atklāšanas veikali, kas atrodas gar tramvaja līniju, uzrāda 75 % klientu pieaugumu, bet tuvāko dzīvojamo rajonu vērtība ir pieaugusi par 15 % trīs mēnešu laikā. Taču arī nabadzīgākiem iedzīvotājiem ir savs labums: līdz šim slikti apkalpotās sociālās mājas tagad ir savienotas tieši ar pilsētas centru.» Ieguldījumu summa: 775 miljoni eiro, no kuriem 80 miljoni ir ERAF ieguldījums. «Nedaudz vairāk nekā 10 %, tas var šķist maz,» analizē Tom, «taču Eiropas ieguldījums ir bijis simbols, kas veicinājis uzticēšanos un apliecinājis projekta rentabilitāti.»

Efektivitāte izpaužas arī tādējādi, ka 2003. gadā tika atklāta viena no vislielākajām attīrīšanas rūpnīcām Eiropā – Ringsend Wastewater Treatment Works, Dublin Bay Project noslēguma posms, plaša ūdens asenizācijas sistēma no Dublīnas līča, uzsākta 1994. gadā. Runa ir par 300 miljonu eiro ieguldījumu, no kuriem 80 % finansēja Kohēzijas fondi un kas bija nepieciešami 10,5 km zemūdens cauruļvada ierakšanai, kas savieno rūpnīcu ar sūknēšanas staciju, kura atrodas Sutton, otrā līča krastā. Komplekss pārstrādā izlietos ūdeņus, kas atbilst 1,7 miljoniem iedzīvotāju.

Bez gigantisma un modernitātes attīrīšanas rūpnīca demonstrē visas «veiksmīga» projekta iezīmes: tā ir tehniski inovatīva (tā ir vienīgā tāda veida ierīce, kas apvieno oglekļa hidrolīzi, dūņu attīrīšanas un termiskas žāvēšanas paņēmieni) un ir ļoti ekonomiska (10 centi par m³; 8 eiro gadā uz vienu cilvēku), nodrošinot 60 % no sev nepieciešamās enerģijas. Projekts ietver arī ievērojamu vides aspektu: ir ierīkoti 2 hektāri pļavu, lai būtu kur apmesties brūnajām zosīm, kuru viens no pārlidojuma posmiem ir Ringsend. Dublīna ir novērtējusi, ka rūpnīca ir ļāvusi resorbēt 75 % no līča piesārņojuma avotiem un ka tai, kā tikai dažām lielpilsētām, tagad ir pludmale, cerot iegūt Eiropas peldvietas zīmi 2005. gada vasarai.

Iedzīvotāju piesaistīšana projektiem

«Aktivitāšu rakstura un apdzīvotajām zonām tuvās izvietojamības dēļ tāda projekta pārvalde nav iezīme,» secina Battie White, Dublīnas pilsētas padomes inženiere, Dublīnas Bay Project galvenā uzraudze. «Tāpēc es nosaukšu jums divus svarīgus mūsu darba principus: mēs veicam pastāvīgu novērtēšanu, salīdzinot sevi ar saviem ārzemju līdziniekiem Anglijā un Savienotajās Valstīs. Un mēs iesaistījām vietējos iedzīvotājus jau projekta idejas posmā.» Un Battie paskaidro: «2000. gadā mēs izveidojām ar piekrastes iedzīvotājiem vietējās sakaru grupas, kas šo mēnešu laikā apvienojās, lai iegūtu informāciju un izteiktu savu viedokli par darbu norisi un sekotu rūpnīcas celtniecībai. Tas bija riskanti, taču izdevās: kompleksa celtniecība neizraisīja nevienu piekrastes iedzīvotāju iebildumu, kā arī nevienu negatīvu reakciju no mediju puses.»

Vietējo iedzīvotāju informēšana – tā ir arī Jim McGovern galvenā recepte, viņš ir West Regional Authority vadītājs Īrijas ziemeļaustrumos. Jim apdzīvotajā vietā Galway (70 000 iedzīvotāju) ir vadījis jauna tematiskā tīkla izveidošanu, vienu no 19, kas nesen ierīkoti Īrijā. «Ir runa par spēju piedāvāt

pasākumiem augsta līmeņa infrastruktūru ar tikpat konkurētspējīgām izmaksām kā Īrijas austrumos vai Apvienotajā Karalistē.» Galway tie ir 57 km līniju ar augstu datu caurlaides spēju, kas tika ievilkta par 9,9 miljoniem eiro, no kuriem 8 miljonus ieguldīja ERAF. Darbu laikā, no 2003. gada februāra līdz 2004. gada martam, vietējais radio katru dienu informēja savus klausītājus par projekta gaitu. «Katra pirmdienā mēs nolasījām viņiem nedēļas darbu plānu. Tāpat mēs izplatījām izveidoto tīklu karti avīzēs. Kad cilvēki zina, kur tas viss virzās, piemēram, kad viņu iela tiks slēgta un uz cik ilgu laiku, jūs nodrošiniet piekrišanu projektam.»

Pie tam platjoslas pieslēguma izveide Galway apdzīvotajā vietā veicināja arī pārējo infrastruktūru izveidi: «Lai ielas netiktu vairākkārt uzlauzta, pie viena tika ievietoti 23 km gāzes vadu un 10 km elektrības kabeļu tajās pašās tranšējās.» No turienes radās papildu ekonomija, kas iespaidoja izmaksas. «No otras puses,» atzīmē Jim, «Īrijas valdība 19 tīkliem ir iegādājusies optiskās šķiedras kabeļus, kas nodrošina ne tikai labākas cenas, bet arī atbilstošu gala produktu visā valstī. Ļoti svarīgas ir labas partnerattiecības visos lēmumu pieņemšanas līmeņos.»

Partnerattiecības

Šis ir Finbarr Breslin viedoklis: «Ir jābūt vizijai, ilgtermiņa domāšanai un spējai rēķināties ar motivētu darbinieku partnerattiecībām.» 80. gados dažas mazpilsētas Mullingar mātes (Westmeath pašvaldībā Īrijas vidienē) nodibināja sievietes apvienību, kura vēlējās īstenot dažus projektus, kas saskanēja ar viņu vajadzībām. Sākot ar bērnu pieskatīšanas pakalpojumiem, kas Īrijā ļoti trūka tolaik, kad pieauga strādājošo sieviešu un ģimeņu ar vienu vecāku skaits. Kopš tā laika Women's Community Projects (Mullingar) apvienība nemitīgi atspoguļoja Īrijas sieviešu situācijas attīstību pēdējo 25 gadu laikā: apvienība organizē apmācības, kas laika gaitā ir kļuvušas par mājāsaimnieču izglītību (1985) ar amatniecī-

Daži Mullingar mazbērnu novietnes mazie apmeklētāji.

bas un rakstīprasmes un lasīprasmes kursiem (2004), kā arī apģērbu ražošanas (1985–1987), lietvedības, grāmatvedības un datorapmācības kursiem (kopš 1997. gada) un angļu valodas kursiem sievietēm imigrantēm (kopš 2002. gada).

Šodien ar dažādiem socioprofesionālās iekļaušanās projektiem (piedāvāti ar Kopienas iniciatīvu EQUAL un pakalpojumiem (ēdiens mājās, konsultācijas finanšu jomā...)) Apvienība vada brīnišķīgu struktūru, kurā ietvertas mazbērnu novietnes, jauno māšu skola un pirmskolas vecuma bērnu pieskatīšana. Projekts, kas tika uzsākts 1997. gadā un kuru līdzfinansēja ERAF un ESF (Eiropas Sociālais fonds), kā arī apmēram piecpadsmit sabiedrisko un privāto partneru, liek apvienības darbiniecei Marcella O'Reilly uzsvērt: «Ir jāprot vadīt arī komplicēti pasākumi, ieskaitot finansiālo izdarību: sociālie projekti galvenokārt mobilizē lielu skaitu iesaistīto organizāciju un finanšu avotu.»

Pulcēšanās

Veikt komplicētus pasākumus un pārtraukt izolāciju — šie ir divi iemesli, kāpēc radās Leitrim Design House, tīkls, kurā apvienojās ap sešdesmit mākslinieku un mākslas cienītāju. Šis «pulciņš» ir izveidojis veikaliņu mazas tūrisma pilsētiņas Carrick-on-Shannon centrā. Pateicoties dažādiem Eiropas fondiem un programmām (EQUAL, PEACE, INTERREG...), kā arī FAS jeb Nacionālajai izglītības organizācijai, šiem mākslas preču ražotājiem ir pieejams plašs pakalpojumu spektrs (apmācība, attīstība, tirdzniecība, pieredzes apmaiņa, sadarbība), kā arī individuāls atbalsts. «Tas notiek pamazām, kā atritinot paklāju,» skaidro projekta vadītājs Tim Guilbraide. «Lai iekarotu tirgu, ražotājs pamazām sāk piedalīties, un viņa profesionālais projekts

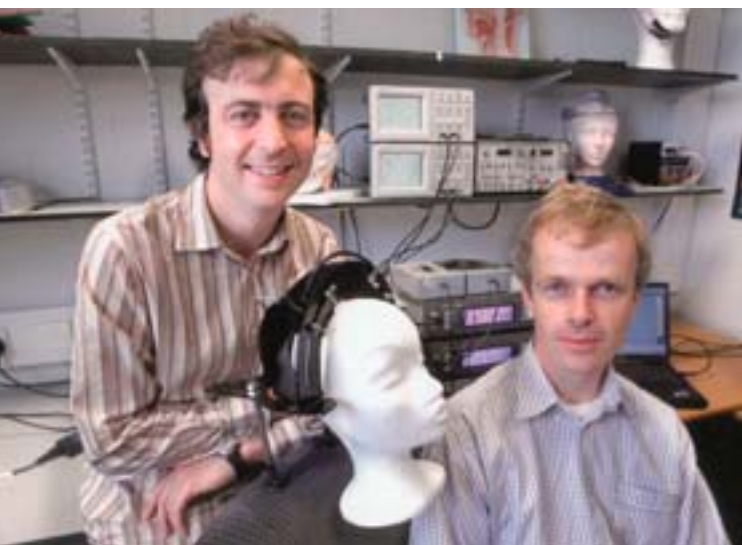
Tim Guilbraide veikaliņā Leitrim Design House.

pieņemam spēkā līdz dienai, kad viņam vairs nevajag būt klāt un viņš var dalīties pieredzē ar citiem pulciņa biedriem.»

«Dalībnieku apvienošanās vienā sektorā ir ļoti svarīga pil-sētvidē, kur ražotājiem ir tendence izolēties,» stāsta Joe Lowe, Leitrim pašvaldības Uzņēmumu padomes vadītājs, kas ik gadus atbalsta no 30 līdz 35 ekonomikas projektiem. «*«Pulcēšanās» sekmē pieredzes apmaiņu, informāciju, sa-censību... Tik daudz būtisku elementu veiksmīgai komer-ciālai attīstībai. Mēs domājam, ka šī amatnieku apvieno-šana tīklā veicinās ap simt jaunu darba vietu radīšanu.»*

«Pulciņš» Īrijā ir vairāk nekā modes vārds, tā ir ideja, kas radusies no uzņēmēju sadarbības formām, lai kļūtu par vispārēju un tīktu izmantota kopā ar teritorijas resursiem. Starp *Carrick-on-Shannon* un *Boyle*, gar *Lough Key*, stiepjas brīnišķīgs aristokrātu muižas īpašums, ko Īrijas valsts ir pārpirkusi 1957. gadā, lai tur ierīkotu tūrisma objektu ģi-menēm. Taču, trūkstot adekvātām investīcijām, vieta tika ļoti nolaista. «*Tika aptaujāti iedzīvotāji, apvienības, tūris-ma speciālisti un izveidotas pārdomu grupas ar mērķi no-teikt vietējās vajadzības un savākt maksimālu daudzumu ideju šīs lieliskās vietas uzlabošanai,*» stāsta Neil Arms-trong, Roscommon pašvaldību padomes tūrisma nozares vadītājs.

Kopējās konsultācijas rezultāts – šīs vietas pārveidošana 2007. gadā par *Lough Key Forest Park*, modernu izklaides centru, bāzētu uz «aktivitāšu kopu» pēc televīzijas spēļu, piemēram, *The Crystal Maze* vai *Fort Boyard*, parauga. Iz-maksas: 8 miljoni eiro ar ERAF dalību. Gaidāmais iespaids uz nodarbinātību: desmit vietas uz pilnu laiku un divdes-mit uz nepilnu laiku. «*Taču uzmanību,*» brīdina Neil,

Tomás Ward un Charles Markham ERAF atbalstītajā Maynooth universitātes centra laboratorijā. Abi pētnieki ir radījuši aparātu, kas pārveido zīmēs smadzeņu neirolo-giskās plūsmas.

«svāriģi būs noturēties: tūrismā, tāpat kā citās jomās, ir daudz vieglāk izveidot objektu, nekā to ilgstoši noturēt. Īpaši tāpēc, ka tas nemitīgi ir jāatjauno, un nevar pilnībā uzticēties arī modernam iekārtojuma, jo tehnoloģijas ātri noveco.»

Pētījumi un izgudrojumi

Tāpat noveco arī ražošanas centri. Kaut arī «ķeltu tīģeris» arvien ir «pilnā lēcienā» (vairāk nekā 6 % IKP pieauguma 2004. gadā), Īrija sāk ievērot dažas aktivitātes, kas likušas atstāt valsti, lai apmestot citur, vēl jo vairāk tāpēc, ka tās ekonomika ir ļoti atkarīga no multinacionālām sabiedrībām. Īrijas ekonomikai ir jāattīstās kvalitatīvi un jāpaļaujas uz nozarēm ar ļoti augstu pievienoto vērtību. Šeit, tāpat kā citur Eiropā, Lisabonas stratēģija darbojas pilnībā. «*Mūsu nomales reģionā, kas nav pieredzējis Dublinas bumu, tam pirmkārt jānotiek ar izglītības palīdzību,*» saka Constance Hanniffy, Border, Midland & Western (BMW) Reģionālās asamblejas prezidente (Īrijas reģions, kur tiek īstenota 1. mērķa programma). «*Īrija pilnībā atbilst Lisabonas ga-ram,*» apgalvo Gerry Finn un Kieran Moylan, attiecīgi vadi-tājs un asistējošais vadītājs BMW reģionam. «*Mēs esam gatavi pāriet no tieša atbalsta pie pasākumiem ar daudz netiešāku atbalstu, pievērsties pētījumiem un inovācijai.*»

Piecos gados «Eiropas labais skolnieks» ir desmitkārtšojis sabiedriskos fondus, kas tiek piešķirti pētniekiem: no 20 miljonu eiro lieliem centieniem līdz 2000. gadam gada valsts atbalsts ir sasniedzis apmēram 200 miljonus. «*Taču tas vēl tikai atspoguļo 1,12 % no IKP 2003. gadā, un bez tādu lielu instrumentu kā PRTL I⁽¹⁾ vai ERAF atbalsta tas būtu ļoti grūti vidēja lieluma institūcijām, kā mūsējā, at-tīstīt pētnieciskās aktivitātes,*» precīzē Jason Twamley, Īrijas Maynooth Valsts universitātes pētniecības dekāns, kurai 2003. gadā ir izveidots jauns paviljons biozinātnei un elek-troniskajām tehnoloģijām. Gandrīz trešdaļu no 16,1 miljo-niem eiro, ko izmaksāja institūcija, nodrošināja ERAF.

Taču kādu padomu šajā Eiropas kohēzijai un ilgtermiņa konkurētspējai nenoteiktajā laikā strukturālo fondu koor-dinators Īrijā dotu saviem līdziniekiem jaunajās dalībvalstīs? Jim Higgins atbild: «*Uzskatīt par privilēģiju sabiedris-ko labumu, koncentrēt investīcijas uz apmācību, izglītību, pētījumiem, infrastruktūrām un pakalpojumiem, kas nes labumu sabiedrībai kopumā un izraisa vispārēju interesi. Atbalsts, kas paredzēts tikai kādam privātam sektoram, ātri sasniedz savas robežas.*»

Īrijas pārvaldes speciālisti 2004. gada martā ir publicējuši lielisku *Guide to the Implementation and Administration of EU Structural and Cohesion Funds in Ireland* (Kohēzijas un Strukturālo fondu īstenošanas un administratīvās pārvaldes Īrijā rokasgrāmata), kas, pateicoties skaidra-jam un izsmeltošajam izklāstam, var atvieglot Kopienas fon-du finansēto projektu vadīšanu.

csfinfo@csfunits.irlgov.ie

⁽¹⁾ Pētījumu programma trešā līmeņa institūcijām.

Valonija (Beļģija)

Pārvaldes veiksmīgas pieredzes apmaiņa starp reģioniem

Luc Hougardy, Valonijas reģiona ministrs, Eiropas programmu direkcija

Esam spiesti konstatēt, ka reģioni labprātāk dod priekšroku komunicēt par projektu īstenošanas rezultātiem, nevis par plānošanas dokumentu vadības veidu.

Tāpēc atbildes veids prasībām, kas noteiktas Eiropas likumos, kas attiecas uz šo jomu, spēcīgi iespaido programmu īstenošanu gan efektivitātes ziņā, gan sekmju ziņā. Un tāpēc ir īpaši interesanti parādīt sākotnējo pieredzi, tiecoties aptvert pārvaldes, uzraudzības un kontroles sistēmas, kas ir izveidotas citos Eiropas reģionos, un spēj tādējādi iedarbināt veiksmīgas pieredzes apmaiņas un rezultātu salīdzināšanas procesu, kas ļauj novērtēt, cik lielā mērā to iespējams ieviest Valonijas reģionā.

Tāds bija īstenotā projekta mērķis, kuru pēc Valonijas reģiona iniciatīvas realizēja Eiropas programmu direkcija, pilnvarota Valonijas reģiona ministrijas ietvaros izveidot pārvaldes, uzraudzības un kontroles sistēmas programmas, kuras galvenokārt līdzfinansēja ERAF.

Šajā pieredzes apmaiņā, kuras galvenā organizēšana tika uzticēta konsultantam no malas un kuras līdzfinansējumu nodrošināja ERAF 2. mērķa tehniskās palīdzības ietvaros, piedalījās vēl pieci reģioni: Ronas Alpu reģions (Francija), Pjemontas un Ligūrijas reģioni (Itālija), Anglijas Austrumu reģions (Apvienotā Karaliste) un Māstrihtas reģions (Nīderlande).

Bez sistēmu salīdzināšanā iegūtās mācības ir jāatzīmē, ka apmeklējumi tāpat ir ļāvuši nodibināt tiešu kontaktu ar mūsu partneriem. Tādējādi mums ir bijusi izdevība tieši vērsties pie saviem franču (Ronas Alpu Reģionālā padome un Prefektūra) un itāļu līdziniekiem (Rūpniecības departaments Pjemontas reģionā un Eiropas lietu departaments Ligūrijas reģionā). Bez tam ir īpaši interesanti apzināties, ka citiem reģioniem daudz biežāk ir jāsastopas ar tām pašām grūtībām, ar kurām sastopamies arī mēs.

Pēc šīs pieredzes apmaiņas ir skaidri parādījies, ka Valonijas reģionā izveidotās sistēmas sekmīgi novērtējuši mūsu Eiropas līdzinieki. Īpaši jāmin divi sistēmas veiksmīgas pieredzes gadījumi Valonijas reģionā:

> *atlases process*: Valonijas reģions izveidojis neatkarīgu *Task Force*, ko veido 2. mērķa ietvertu zonu universitāšu pārstāvji un rūpnieki un kas ir pilnvarots izplatīt Valonijas valdības rekomendācijas, lai palīdzētu projektu atlasē, pārliecinoties

par to piemērotību stratēģijām, kas definētas «Vienotajā plānošanas dokumentā»;

> programmu uzraudzības *datorsistēma*, kas nodrošina līdzfinansēto projektu uzraudzību tīklā.

Bez tam ir atklājies, ka dažās jomās (maksājumu vadība, ikgada ziņojumi par reklāmas pasākumiem, kontroles līmeņu nomaiņa) Valonijas reģionā izveidotā sistēma apstēdiz to, kas notiek citos reģionos.

Galvenie mūsu partneru interesantās pieredzes gadījumi, kurus bija iespējams identificēt un kas varētu būt pilnībā vai daļēji integrēti Valonijas sistēmā, ir sekojoši:

> Pjemontas reģiona *overbooking* sistēma, kurā tiek izmantoti nacionālie finansējumi, kas piešķirti īstenojamajām programmām, ļauj pārsniegt ERAF budžetus un tādējādi veido rezervi, lai mikstinātu atteikšanos no citiem projektiem. Pateicoties tam, patērīna gala līmenis ir varējis pacelties līdz 99 % 1994.–1999. gada plānošanas periodā. Vēl viena interesanta prakse, kas saucas *Chronoprogramme*, ir ieviesta, lai izvairītos no finansējuma pārtraukšanas administratīvā kārtā pēc diviem gadiem saskaņā ar noteikumu $n + 2$, kas piešķir papildu naudu (kas saistīta ar intervences līmeni) projektiem, kad realizācijas termiņi ir ievēroti, un pārtrauc finansējumu pretējā gadījumā;

> Anglijas austrumos – *Local Area Groups* izmantošana un *atvieglotāju* izmantošana, lai palīdzētu īstenojamajiem viņu projektu realizēšanā un uzraudzībā. Trismēnešu vizītes uz vietām, kas palīdz īstenojamajiem realizēt viņu projektu un nodrošināt sekmīgi veikto pasākumu operatīvo uzraudzību.

Noslēgumā, ņemot vērā, ka šī pieredze ir bijusi ļoti bagātinoša, mēs ceram, ka izveidotie kontakti varētu mums palīdzēt tuvoties jaunajiem noteikumiem pārvaldes un kontroles jomā 2007.–2013. gada plānošanas periodam, un mēs aicinām visus ieinteresētos reģionus piedalīties šajā pieredzes apmaiņas «tirgū», lai vēl labāk uzlabotu programmu īstenošanu administratīvā vienkāršošanas procesa ietvaros.

Kontakti: l.hougardy@mrw.wallonie.be

Tālr. (32) 81 33 39 27;

fakss: (32) 81 33 37 44

<http://economie.wallonie.be>

(<http://europe.wallonie.be>)

Andalūzija (Spānija)

Levērojams visu dalībnieku kooperācijas un koordinācijas darbs

Spānijas Ekonomikas un finanšu ministrijas Kopienas fondu ģenerāldirekcija

Viens no vislielākajiem un apdzīvotākajiem Eiropas reģioniem – Andalūzijas reģions – ir saņēmis finanšiālo atbalstu visnozīmīgākajai struktūrfondu programmai pašreizējam plānošanas periodam. Andalūzijā integrētā operatīvā programma (POIA – 1. mērķis) ir saņēmusi 2000.–2006. gada periodam struktūrfondu atbalstu 7 840,414 miljonu eiro apmērā no kopējām izmaksām 11 288 miljonu eiro apmērā. Pēc 2004. gadā piešķirtās «rezultāta rezerves», kas paredzēta vissekmīgākajiem pasākumiem, atbalsts sasniedz 8 186 miljonus eiro no kopējām izmaksām 12 026 miljonu eiro apmērā. POIA tiek īstenota dažādu valsts vispārējo administratīvo organizāciju un Andalūzijas valdības (*Junta*) pārziņā.

Īsumā, stratēģija ir virzīta uz to, lai novērstu reģiona atpalicību nepieciešamo infrastruktūru jomā un tā attīstībā, liekot uzsvāru uz investīcijām produktīvo struktūru konkurētspējā, cilvēkresursiem un nodarbinātību un pievēršot īpašu vērību pētījumiem, tehnoloģiskai attīstībai un informācijas sabiedrībai.

Vidusposma izvērtējums attaisno šādu stratēģiju tādā situācijā reģionā, kur vispār nav veiktas būtiskas izmaiņas un kas prasa revīziju. Levērojami pūliņi ir pielikti kooperācijai un koordinācijai visu dalībnieku starpā: par plānošanu atbildīgie speciālisti, vietējie vadītāji, ekonomiskie un sociālie darbinieki. Šo partnerattiecību rezultātā ir izveidota labi izstrādāta programma, kas ir savstarpēji saistīta ar pārējiem nacionālā un reģionālā līmeņa plānošanas dokumentiem, ES prioritātēm, daudzreģionu programmām, Kopienas iniciatīvām un inovatīvām darbībām. Bez tam vērtējums parāda, ka POIA ir devusi ieguldījumu, lai tiktu uzsākts reāls ekonomiskās konverģences process Andalūzijā.

Divas sistēmas, kas ir ietvertas struktūrfondu 2000.–2006. gada noteikumos ar mērķi piesaistīt atbalstu rezultātiem, ir sekmējušas mērķu īstenošanu: «rezultāta rezerve» un likums «n + 2» par finansējuma pārtraukšanu administratīvā kārtā divu gadu laikā neizlietotajiem kredītiem.

Integrēto programmu izstrādāšana ir ļāvusi pastiprināt koordinācijas mehānismus starp programmām un mācīties labāko no potenciālajām sinerģijām. Tāpat tika uzlaboti uzraudzības un vērtējuma pasākumi. Jāmin šajā ziņā diferencētus rādītājus prioritātes «izredžu vienlīdzība» daudzo pasākumu uzraudzīšanai, kā arī lielu vides infrastruktūras projektu īstenošanai. Tas ir nopietna darba rezultāts, apzinoties iepriekšējā periodā paveikto – pat ja

mērķis nav pilnībā sasniegts –, darba sesijās, kuras organizē kompetentas institūcijas, paredzot iekļaut pasākumos izredžu vienlīdzības un vides respekta principus.

Pēc 2004. gada decembra rādītājiem POIA parāda finanšu izmantošanas līmeni 72 % laika posmam no 2000. līdz 2004. gadam un 51 % 2000.–2006. gada periodam. Tas ir ļoti apmierinoši, ja ņem vērā atlikušos gadus, kas, ņemot vērā pieredzi, arvien ir augsts avansu līmenis. 72 % līdzekļu ir sadalīti trīs prioritātēm: konkurētspēja un produktivitāte (79 %), cilvēkresursi (84 %), transporta un elektroenerģijas tīkls (92 %). «Videi, dabiskai videi un ūdens resursiem», kā arī «lauksaimniecībai un pilsētvides attīstībai» finanšu apgušanas līmenis ir tikai 43 %.

Var piesaukt dažus konkrētus skaitļus sekojošām prioritātēm:

- > **konkurētspēja un produktivitāte:** 6 550 piešķirtu atbalstu, 11 172 jaunizveidotas neatkarīgas darbavietas, 9 054 finansēti pasākumi, 5 524 miljoni eiro privāto investīciju, 129 MVU, kas eksportē pirmajā reizē;
- > **zinātnes sabiedrība (inovācija, R&D, informācijas sabiedrība):** 2 327 personas (no kurām 1 267 sievietes) saņēmušas atbalstu pētniecībai un tehnoloģijas attīstībai, 244 R&D līdzfinansēti projekti 17 648 pētniekiem, 24 centri, atjaunoti un aprikoti ar zinātnisko tehniku, 1 913 informācijas tīkli, kas izveidoti sabiedriskajās administratīvajās iestādēs un kuras izmanto 230 438 personas;
- > **cilvēkresursi:** 898 jaunizveidotas skolas, 68 jauni apmācību centri un 566 atjaunoti centri, alternatīvās izglītības pasākumi 24 000 mācībās atpalikušiem skolniekiem (no kuriem 6 560 ir sievietes), atbalsts 47 000 personu ieviešanai darba tirgū, atbalsts 27 606 ilgtermiņa bezdarbniekiem (no kuriem 16 757 sievietes), atbalsts 17 766 jauniem cilvēkiem (no kuriem 7 690 ir sievietes) profesionālās karjeras uzsākšanai.

Tāpat veiksmīgi tiek īstenoti transporta infrastruktūru projekti, kuru vairākums iekļaujas Viseiropas tīklos. Visbeidzot ir jāpiemin aktivitātes zonas radīšana uzņēmumiem, kā *Alqueria* (Huelva), *Peral* (*Arcos de la Frontera, Cadix*), *Cordoue* juvelierizstrādājumu parks un Uzņēmējdarbības un inovāciju pilsētiņas *Salud* Eiropas centrs, Granādā.

Interneta vietne un kontakti:

<http://www.juntadeandalucia.es/economia/hacienda/fondos/POIA/poia.htm>

NĪDERLANDE

Roterdamas novecojušā Ziemeļu kvartāla atjaunošana

Kopējās izmaksas: 851 059 EUR
ES ieguldījums: 212 753 EUR

«Roterdamas Ziemeļu stacija bija aizlaista, īsts pilsētas vēzis. Projekts tika uzsākts laikā no 2002. līdz 2004. gadam Kopienas iniciatīvas *URBAN II* ietvaros ar mērķi pārveidot staciju un tās tuvāko apkārtni par sabiedriskā transporta drošu, praktisku, pievilcīgu intermodālu platformu, kas atvieglotu ceļotāju plūsmu un būtu labāk pārvaldāma. Tika veikti dažādi darbi un iekārtojumi: izveidota zona, kas ļauj izvietot pasažierus (*Kiss & Ride*); jauns apgaismojums; taksometru, autobusu un velosipēdu stāvlaukumi; ietves; elektroinstalācijas; iekārtas, kas atvieglo dažādu veidu transporta kombinēšanu; mūzikas kioska pārvietošana; biežākas policijas apgaitas... Pateicoties šim projektam, Roterdamas Ziemeļu stacija tika pamatīgi pārveidota: tā ir kļuvusi par viesmīlīgu, drošu un labi organizētu vietu. Šai atjaunošanai vajadzētu ilgākā laikā veicināt nozīmīgas sociālekonomiskās priekšrocības un dot ieguldījumu labākai dzīves kvalitātei *Oude Noorden* kvartālā.»

Adri Hartkoorn, Programmas *URBAN II* Noord aan de Rotte vadītājs
a.hartkoorn@obr.rotterdam.nl (www.noordaanderotte.nl)

PORTUGĀLE

Jauni dabiskas izcelsmes medikamenti

Kopējās izmaksas: 403 287 EUR
ES ieguldījums: 94 431 EUR

«Projekts *NATURFAR*, ko izstrādāja *S.A. Labor Qualitas* un Eksperimentālās bioloģijas un tehnoloģijas institūts (*IBET*), iekļaujas *R&D* institūtu un farmaceitiskās nozares tehnoloģijas uzņēmumu kooperācijā. Tā mērķis ir attīstīt ražošanas procesu, kas balstīts uz augsta līmeņa tehnoloģijām, izgatavojot efektīvas substances, kas ir speciāli adaptētas farmaceitiskai rūpniecībai. Projektam ir jānodrošina, lai tirgū parādās jauns produkts, kas veidots no aktīvām substancēm, kas nepārklātos ar citu attiecīgu nozaru uzņēmumu piedāvājumu tirgū. *NATURFAR* ir tādas stratēģijas rezultāts, kas veicina farmaceitiskā tirgus kvalitatīvu attīstību, kurš līdz pat pēdējiem gadiem aprobežojās ar smalku ķīmisku vielu izplatīšanas aktivitātēm.»

Francisco Sousa Soares, Operatīvās programmas «Zinātne un inovācija 2010» pārvaldes vadītājs
Poci2010@poci2010.mcies.pt

DĀNIJA

Ziemeļjūtlādes eksporta programma

Kopējās izmaksas: 3 000 000 EUR
ES ieguldījums: 2 000 000 EUR

«Šo programmu ierosināja pētījums, kas parādīja, ka Ziemeļjūtlādes uzņēmumiem ir neizmantots eksporta potenciāls no 400 līdz 500 miljoniem eiro gadā. Ziemeļjūtlādes pašvaldība nolēma reaģēt. Tika izveidota darba grupa, kurā bija eksporta eksperti, lai attīstītu šo programmu, kas šobrīd ir lielākais pasākums, ko kāds no Dānijas reģioniem ir veicis eksportēšanas jomā. Runa ir par palīdzību ražotājiem, lai uzlabotu viņu iespējas pārdot savus ražojumus ārzemēs. Palīdzība tiek īstenota tādejādi, ka viņu rīcībā ir konsultanti, kuriem 70 % no honorāra apmaksā 2. mērķa fondi. Šie konsultanti veic tirgus pētījumus, izstrādā eksporta stratēģijas utt. Pasākumam vajadzētu nodrošināt 354 jaunu darba vietu radīšanu. Tas ietekmēja pašvaldības lēmumu uzsākt papildu programmu, kurā paredzēti apmēram 150 jauni uzņēmumi.»

Gitte Madsen, Projekta vadītājs, Ziemeļjūtlādes pašvaldība
amt.gm@nja.dk

ITĀLIJA

Campanie reģiona kompetences centri

Kopējās izmaksas: 237 738 000 EUR
ES ieguldījums: 83 204 500 EUR

«*Campanie* reģiona kompetences centru tīkla mērķis ir izplatīt zināšanas, apzināt vajadzības un ieviest inovāciju MVU. 10 tīkla centri strādā 7 nozarēs: vides riska analīze un uzraudzība; progresīvā bioloģija un tās pielietošana; kultūras un vides vērtību aizsardzība un vērtības celšana; agropārtikas produkti; jaunās tehnoloģijas, kas kalpo ražošanai; informācijas un komunikācijas tehnoloģijas; transports. Ir runa par patentētu pētījumu un pasākumiem, kuru pamatā ir zināšanu sekmēšana.»

Maria Adinolfi, Zinātniskās pētniecības, statistikas, informācijas un informātikas sistēmu ministrijas vadītāja, Campanie reģions
ricercascientifica2@regione.campania.it

***Inforegio* vietne internetā**

Inforegio vietnē internetā ir pieejams pilnīgs Eiropas reģionālās politikas apskats. Jaunākā informācija ir pieejama sadaļā *Newsroom*:

http://europa.eu.int/comm/regional_policy/newsroom/index_en.htm

Kontakti

Eiropas Komisija,
Reģionālās politikas ģenerāldirektorāts
Vienība 01 — Informācija un Komunikācija
Thierry Daman
41, avenue de Tervuren, B-1040 Bruxelles
Fakss: +32 2 296 60 03
E-pasts: regio-info@cec.eu.int
Interneta vietne: http://europa.eu.int/comm/dgs/regional_policy/index_en.htm

Informācija par Eiropas Savienības reģionālo atbalstu:
http://europa.eu.int/comm/regional_policy/index_en.htm

ISSN 1725-8235

© Eiropas Kopienas, 2005
Pārpublicēšanas gadījumā atsauce uz avotu ir obligāta.

Publikāciju birojs
Publications.eu.int